

TURMOB 19.OLAĞAN GENEL KURULUNA GİDERKEN TÜRK MUHASEBE MESLEĞİNİN DÜNYADAKİ VE ÜLKEMİZDEKİ YERİ

Yahya ARIKAN*

I. GİRİŞ

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)'nin 19. Olağan Genel Kurulu'na giderken Dünya'daki mesleki gelişmelere paralel gelişmeler yaşıyoruz. 21. Yüzyılın özelliklerine genel bir bakış yaparak Türk muhasebe mesleğinin yeni ufuklarda olması gereken vizyonu, misyonu ve Türkiye'de mesleğin içinde bulunduğu pozisyonu değerlendirilerek, dünyadaki gelişmelerin neresinde olduğumuzu göreceğiz.

II. TÜRK MUHASEBE MESLEĞİNİN BUGÜNKÜ DURUMU

Türkiye'de muhasebenin geçmişi yüzyıllara dayanmaktadır. 19. Yüzyıl sonlarına doğru başlayan Muhasebe eğitimi ile birlikte muhasebeye ilişkin çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Avrupa ülkelerinin muhasebe eğitimlerine olan etkisi ülkemizde muhasebe sisteminin gelişmesini olumlu yönde etkilemiştir.

1950 yılında yürürlüğe giren Vergi Usul Kanunu ile 1957 yılında revize edilen Türk Ticaret Kanunu'nun bilanço hukukunu düzenleyen muhasebeye ilişkin hükümleri, muhasebe sisteminin yerleşmesine ve gelişmesine yasal bir zemin sağlamıştır. Vergi Hukuku ve Ticaret Hukuku çok farklı iki amaca hizmet etmektedir. Birinin amacı, devletin hakkını korumak, diğerinin ise ekonomik faaliyetlerde düzeni sağlamak ve üçüncü kişiler'in haklarını korumak olduğu için muhasebe faaliyetleri sonucunda elde edilen sonuçlar vergi hukuku ve ti-

* TÜRMOB Genel Başkan Yardımcısı-İSMMMO Başkanı

caret hukuku açısından farklılaş-maktadır.

1960 yılı sonrasında muhasebenin Amerika muhasebe uygulamalarının etkisine girmesi, 1974 yılı sonrasında uluslararası muhasebenin Türkiye'de uygulama alanı bulması, Türk muhasebe sisteminin ve prensiplerinin yasal taleplerle uyuma sürecini etkilemiş ve farklılaşma belirgin bir hale gelmiştir.

1984 sonrası Sermaye Piyasası Kurulu tarafından muhasebeye ilişkin yapılan düzenlemelerin Maliye Bakanlığı tarafından kabul görmemesi muhasebe sistemindeki farklılaşmanın artmasına sebep olmuştur. Bu farklılaşma muhasebe mesleğinin yasal bir statüye kavuştuğu 1989 yılına kadar sürmüştür.

Muhasebe mesleğinin üst kurumu olan TÜRMOB'un oluşumundan sonra, Maliye Bakanlığı bünyesinde "Tek Düzen Muhasebe Sistemi" Maliye Bakanlığı tarafından "Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği" 1994 yılında yayınlanarak uygulamaya başlamıştır.

Ancak, Maliye Bakanlığı tarafından bu Tebliği tamamlayacak muhasebe standartları yayınlanmamıştır.

Muhasebe sisteminin hukuki temelini oluşturan en önemli iki etken olan Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanunu, genel kabul görmüş muhasebe standartlarını içermemektedir.

Bir yandan vergi için muhasebenin ön planda olması, muhasebe sisteminin arzu edilen seviyede olmamasını yaratmış, diğer yandan hukuki altyapının oldukça gecikmesi mesleğin gelişmesine de olumsuz etki yapmıştır.

Meslek hukukunun gecikmesi mesleğin arzu edilen profile ulaşmasını geciktirirken, etkin bir muhasebe sistemi kurulmasını da engellemiştir.

Meslek mensubu Vergi Usul Kanunu'ndaki yükümlülükleri yerine getiren, ağırlıklı olarak da defter tutup, beyannameleri düzenleyen kişi olarak görülmüştür.

III. 21. YÜZYIL DÜNYA GELİŞMELERİNİN MESLEĞE ETKİSİ VE MESLEK ÖRGÜTÜNÜN ÇALIŞMALARI

Teknolojik gelişmeler, internet, elektronik ticaret, bilgi yönetimi ve bilginin en etkin şekilde kullanımı, ortak muhasebe dilinin oluşumu dünyada yaşanan en önemli gelişmeleri oluşturmaktadır ve 21. yüzyılın başlangıcındaki önemli özellikler arasında bulunmaktadır.

Küreselleşme ortak muhasebe dili:

Küreselleşmenin muhasebe sistemi ve mesleğine direkt etkisi, şirketlerin uluslararası nitelik kazanması veya uluslararası ticaret içerisinde yer almasını sağlamasıdır. Mali tabloların

en önemli kullanıcılarından olan yöneticiler, ortaklar, yatırımcılar ve finansörler kararlarını temel olarak mevcut mali tablo ile diğer mali ve ekonomik faktörleri analiz ederek verirler. Ancak, ülkelerdeki farklı muhasebe uygulamaları, mali tabloları karşılaştırılabilir olmaktan çıkarır. Bu da mali tablo kullanıcılarının kararlarını güçleştirir.

Küreselleşmenin muhasebe sistemine olan en önemli etkisi, Uluslararası Muhasebe Standartları oluşturulması gereğinin ortaya çıkmasıdır. Ortak muhasebe standartlarının kullanımı, mali tablo hazırlayıcıları ve kullanıcıları için ortak bir muhasebe dilini oluşturmuş ve gerek hazırlayanlar gerekse bu mali tabloları karar verme sürecinde kullananlar için büyük kolaylık sağlamıştır. Farklı standartlar kullanarak birden fazla mali tablo hazırlama gereğini ortadan kaldırarak maliyetlerini de düşürmüştür. Bütün bu gelişmeler çerçevesinde Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi kurulmuştur.

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) işletmelerin finansal raporlama sürecinde kullandıkları muhasebe prensiplerinin dünya çapında uyumunu sağlamak amacıyla 1973'de oluşturulmuş bağımsız kuruluştur. IASC 1983'ten bu yana Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu

(IFAC) üyesi olan tüm profesyonel muhasebe kuruluşlarını bünyesine dahil etmiştir. Komitenin kuruluşundaki temel amaçlar arasında finansal tabloların oluşturulmasında genel kabul görmüş muhasebe standartlarının kullanılmasını ve bu standartlara dünya çapında uyulmasını sağlamak, finansal tabloların sunumuyla ilgili muhasebe standartları, prosedürler ve düzenlemelerin geliştirilmesi ve uyumunu sağlayıcı çalışmalar yapmak bulunmaktadır.

Bu amaçla ülkemizde Muhasebe ve mali raporlama sisteminin standart hale gelmesi için muhasebe standartlarının oluşturulması çalışmaları TÜRMOB tarafından üstlenilmiş ve bu amaçla, TÜRMOB batı ülkelerindeki kuruluşlara benzeyen ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ile uyumlu olmak üzere Türkiye'de muhasebeden yararlanan tüm çevrelerin temsil edileceği, özerk çalışan "Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu"nu (TMUDESK) 09.02.1994 tarihinde kurmuştur.

TMUDESK çalışmalarında Ulusal Muhasebe Standartlarını yayınlamaya başlamış yayımlanan bu Ulusal Muhasebe Standartlarının saptanmasında iki ilke benimsemiştir.

Bunlardan

birincisi; saptanan muhasebe stan-

dartlarının Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu olması,

ikincisi ise; Türk ekonomisinin ve işletmelerin yapısının ve gereksinimlerinin göz önünde bulundurulmasıdır.

01 Ocak 2002 tarihi itibarıyla TMU-DESK tarafından hazırlanan 19 adet Muhasebe Standardı yürürlüğe girmiştir.

Daha sonra bu çalışmalar 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanunla eklenen Ek-1'inci madde uyarınca kurulan ve idari ve mali özerkliği bulunan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)'na aktarılmıştır. TMSK Uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu 38 adet standart yayınlamıştır.

Diğer taraftan uluslararası denetim standartlarına ilişkin çalışma yapmak üzere Türkiye Denetim Standartları Kurulu (TÜDESK) 20 Şubat 2003 tarihinde TÜRMOB bünyesinde oluşturulmuş olup 9 Mayıs 2003 tarihinde faaliyete geçmiştir. Kurulun amacı, 3568 sayılı Kanuna tabi ruhsatlı meslek mensuplarının üstlendikleri ve yetkili oldukları denetim faaliyetlerini disiplinli bir şekilde yürütebilmeleri için "Ulusal Denetim Standartları"nın saptanması, belirlenmesi ve yayınlanması ile güncelliğinin korunması olarak belirlenmiştir.

Teknolojik Gelişmeler :

21. yüzyılın diğer önemli özelliklerinden biri de teknolojik gelişmelerdir. Dünyada Internet'in kullanımının hızla yaygınlaştığını ve elektronik ticaretin ticari işlemlerin yürütülmesinde çok önemli araçlardan biri haline geldiğini görüyoruz. O halde teknolojinin son derece hızla değişmekte olduğu bir çevrede muhasebe mesleğinin bu değişimlerden etkilenmemesi söz konusu değildir. Muhasebecilik mesleğinde verilen hizmetin doğasının değişmesinin yanı sıra muhasebecilerin müşteri ile iletişim yöntemleri de bilgi teknolojilerinden etkilenmektedir.

Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine olan etkilerini incelediğimizde, muhasebede veri işleme ve kayıt işlemlerinin yani mesleki faaliyetlerin büyük ölçüde elektronik ortama geçtiğini görmekteyiz. Bu durum, süreci basitleştirirken, manuel yapılan işlemlerin ortadan kalkmasını ve kısa zamanda kesin sonuçlar almamızı sağlamıştır.

Internet günlük hayatımızın bir parçası olarak işlerimizi kolaylaştırmaktadır. Internet, bilgisayarların birbirine bağlanarak kaynakların bilgisayar ortamında sunulmasıdır.

Mesleki faaliyetlerimizin büyük bir bölümü artık teknolojik ortamda, internet üzerinden gerçekleştirilmektedir. Kısaca açıklayacak olursak;

- Elektronik Beyannameler,
- Elektronik Bildirgeler,
- Bilgisayarlı Muhasebe Bilgi Sistemlerindeki mevcut durum,
- Kurumsal Kaynak Planlama Sistemleri,
- Elektronik Denetim Uygulamaları,
- Elektronik Defter, Elektronik Belge

Bunların yanında günümüzde, internet ortamında her türlü muhasebe eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi de yaygınlaşmaktadır.

Bugün odalarımız aday meslek mensuplarını ve meslek mensuplarını teknolojik alanda eğitmekte ve diğer mesleki eğitimleri artık interaktif ortamda yapılabilmektedir.

Eğitim Çalışmaları:

Kamu yararına sürekli yüksek kalitede hizmet sağlayan muhasebe mesleğinin dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye’de geliştirilmesi meslek örgütlerimizin temel hedefleri arasındadır. Meslek örgütleri bugün aday meslek mensuplarının mesleğe giriş öncesinde ve staj dönemleri boyunca, meslek mensuplarının ise mesleği sürdürdükleri dönemlerdeki eğitimlerine ve sürekli mesleki gelişmelerine ilişkin olarak uluslararası gelişmelere paralel düzenlemeler eğitimler, paneller, kongreler, sempozyum-

lar yapmaktadır. Önümüzdeki dönemde yeni Türk Ticaret Kanunu, Vergi Yasaları, Sosyal Güvenlik Kanunu ve diğer düzenlemelere yönelik eğitim çalışmaları hızlı bir şekilde sürdürülecektir.

Özellikle mesleğin geleceği açısından meslek mensubunun yabancı dil bilmesinin önemi çok önem kazanmış bu bağlamda meslek örgütü olarak çalışmalarımız geçmiş de olduğu gibi gelecekte de devam edilecektir.

IV. MESLEK ÖRGÜTÜNÜN GÜNDEMİ

Mesleğin üst örgütü TÜRMOB dünyadaki mesleki gelişmelere paralel olarak kendisine bağlı 78 odanın görüşlerini değerlendirerek 16 dosyadan oluşan projelerini 40. Başkanlar Kurulu toplantısında gündeme getirmiş ve meslekte yeni vizyon önerisini tartışmaya açarak gündeme getirmiştir. Bu Projeler;

- Muhasebe Mesleğinde Haksız Rekabet
- Meslek Yasası, Yönetmelikler ve Mesleki Kararlar
- Muhasebe Mesleği Kalite Standartları Merkezinin Oluşturulması
- Muhasebe Mesleğinde Etik
- Muhasebe Mesleğinde Uzlaşma
- Uluslararası Muhasebe Uzmanlık Ruhsatı

- Kamu kurumları ile İlişkilerde Verimlilik Yaratma
- Muhasebe Standartları Uygulamaları
- Mevzuatı İzleme ve Oluşturma
- Vergi ve Diğer Mevzuatlarda Görüş Oluşturma ve Yorumlar
- Muhasebe Mesleğinde İş Geliştirme ve Mesleğin Geleceği
- Avrupa Birliği Muktesabatında Muhasebe Mesleğinin Uyumu
- Türkiye Muhasebe Mesleğini Geliştirme Forumu
- KOBİ'ler, Muhasebe ve Denetim Uygulamaları
- Muhasebe Mesleğinde Toplumsal Çalışma Konuları

V. SONUÇ

Görüldüğü gibi dünyadaki ve ülkemizdeki mesleki gelişmeler, vizyonu geniş, gelişmelere açık ve önderlik edebilecek bir meslek örgütünün varlığını zorunlu kılmaktadır.

Bu da ancak ve en başta, melek örgütünün yöneticilerinin, sözünü ettiğimiz vizyona sahip olmaları, melek örgütlerinin gücünü yanına alarak onurlu ve dimdik duruşu sayesinde sağlanabilir ve sürdürülebilir olacaktır.

Bu anlamda, TURMOB 19. olağan seçimli genel kuruluna giderken, yeni görev alacak yöneticilerimize olan desteğimiz bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da devam edecektir.

HAKEMLİ YAZILAR

REFEREED PAPERS

